

INFO MANAGEMENT

Dox *i*s
VINDT

Jaargang 17, Nr. 2, juni 2002

Hoe de toekomst er uit zal zien, weet niemand. Toch proberen we af en toe ons idee daarvan te vormen en ons voor te stellen wat er dan allemaal wel en niet kan. Dat draait tegenwoordig natuurlijk steeds om de 'zegeningen' van IT, het aanbod van informatie via het internet en digitale dienstverlening. In april werd bij het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG) in Amsterdam de jaarlijkse bijeenkomst van de Research Libraries Group (RLG) gehouden die een poging waagde zich er in te verdiepen en dan met name op het terrein van het culturele erfgoed. Daarbij werd een doorkijkje gegeven naar een aantal interessante ontwikkelingen. Kort wil ik ook ingaan op een recent verschenen Europees rapport over de rol van IT voor cultureel erfgoed en de ontsluiting ervan.

Door

Hans Hofman

RLG conferentie: 'Creating new knowledge'

Voordat ik nader inga op de conferentie met deze titel, die op 22 en 23 april jongst leden werd gehouden, eerst iets over RLG zelf. De Research Libraries Group is een not-for-profit organisatie, waarvan instellingen die belangrijke collecties beheren en beschikbaar stellen lid kunnen worden. Op dit moment zijn dat voornamelijk instellingen in Noord-Amerika, maar bijna een kwart van de leden komt uit andere werelddelen, voor het merendeel Europa en dan weer vooral het Verenigd Koninkrijk, waar de organisatie een apart kantoor heeft. De instellingen zijn meestal grote bibliotheken van universiteiten (bijvoorbeeld Harvard, Cornell, Berkeley) of nationale bibliotheken (Library of Congress, British Library) en een enkele archiefdienst, o.a. het Public Records Office in Londen. In continentaal Europa zijn bijv. lid, de Bibliothèque Nationale en de Archives Nationales in Frankrijk, de Biblioteca Nacional in Spanje, en de Bayerische Staatsbibliothek. De enige Nederlandse instelling die tot nu toe lid is, is het IISG. RLG levert allerlei soorten diensten aan haar leden, onder andere op het terrein van catalogisering, digitale bewaring en digitale dienstverlening. Ook RLG ontkomt niet aan de tendens om zich steeds meer bezig te houden met digitale zaken, niet alleen op het gebied van dienstverlening, maar ook in onderzoek en samenwerking rond bepaalde actuele thema's. Op het terrein van digitale bewaring is RLG betrokken bij het ontwikkelen van het Open Archival Information System (OAIS) model, van 'preservation metadata', en van een kwaliteitsmodel

voor toetsing van een digitaal depot.' Veel wordt samengewerkt met andere organisaties, zoals CEDARS, Digital Preservation Coalition, National Library of Australia (PADI) enz. Eén van de laatste diensten die geleverd wordt, is de zgn. 'cultural materials' database, waarvan op de conferentie een demonstratie werd gegeven. Dit is een verzameling vooral gedigitaliseerde objecten afkomstig van een aantal leden met een beschrijving die via een zoekinterface beschikbaar wordt gesteld. Het is dus niet organisatiegebonden, maar dwars door verzamelingen heen. De verzameling bestaat nu uit meer dan honderdduizend objecten en men wil de komende tijd groeien naar meer dan een miljoen. Behalve de database op zich is ook de ervoor ontwikkelde zoekinterface interessant. Deze maakt zoeken via verschillende invalshoeken mogelijk (onder andere wie, wat, waar). Men kan lid worden van RLG en dan tegen gereduceerd tarief gebruik maken van de diensten of men kan dat laatste ook rechtstreeks doen tegen betaling.

De conferentie zelf ging over de mogelijkheden van IT in het creëren van nieuwe vormen van kennis en werd voorgezeten door Eric Ketelaar. Een aantal sprekers gaf elk vanuit een ander perspectief zijn visie. De eerste was Bob Aiken, van Cisco Systems Inc. en één van de grondleggers van het internet. Hij ging in een boeiend, maar razendsnel betoog in op een aantal belangrijke onderwerpen rond toegankelijkheid van informatie via het web. In hoog tempo vlogen onderwerpen langs als: hoe kan ik de aangeboden of gevonden informatie vertrouwen, hoe kunnen we omgaan met 'information-overload',

hoe kunnen we gedistribueerde databases bewaren enzovoorts? De kern van zijn betoog was dat het accent steeds meer op de toegankelijkheid van informatie komt te liggen in plaats van de inhoud zelf. Het belang van metagegevens werd nog eens onderstreept en de potentiële rol van XML en die van search engines. Ook werd ingegaan op een betrekkelijk nieuw fenomeen als de grid-technologie, vooral in combinatie met draadloze verbindingen en in peer-to-peer communicatie, met voorbijgaan aan webportals.

De tweede spreker was Ian Foster, van het Argonne Instituut aan de universiteit van Chicago, die nader inging op de mogelijkheden van de zojuist genoemde nieuwe grid-technologie in relatie tot wetenschappelijke onderzoeksgegevens.² De technologie maakt dynamische en virtuele organisaties mogelijk waarbij onderzoekers uit verschillende instellingen hun (informatie)bronnen delen en door gecoördineerd onderzoek problemen proberen op te lossen. Zijn stelling was dat wetenschappelijke data niet simpelweg metingen zijn, maar dat die d.m.v. berekeningen zijn gecorrigeerd en gereconstrueerd. Hij toonde daarbij een diagram, met de samenhang tussen gegevens of data, afleidingen en transformaties en de rol die zij elk daarin spelen. Het gaat helaas te ver om dat hier uit te leggen. Dankzij de mogelijkheden van grid-technologie is het mogelijk gegevens beter te verwerken en te gebruiken. Dat verleidde Eric Ketelaar tot opmerkingen dat wij dankzij deze technologie 'nu alles zouden kunnen bewaren' en dat 'meer gegevens tot meer kennis zouden kunnen leiden'. Dat valt te bezien.

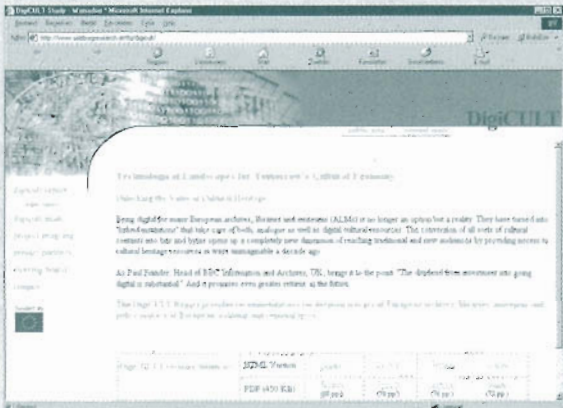
De tweede dag begon met een voordracht van Ron Dekker van het Wetenschappelijk Statistisch Bureau (gesticht door het NWO in 1994), die nader inging op enorme hoeveelheden van gegevens die voor sociale wetenschappers interessant zijn. Ook hij ging in op problemen als de vele verschillende benaderingen rond metadata, het kunnen interpreteren en vertrouwen van gegevens en hoe een en ander georganiseerd zou kunnen worden. Ook kwam de privacyproblematiek aan de orde.

Howard Bloom tenslotte, schrijver van bekende boeken als het 'Lucifers' principle' en 'Global Brain',

was niet zelf aanwezig, maar via een video. Reden is dat hij wegens een ziekte bedlegerig is. Dat verhindert hem niet enorme hoeveelheden informatie te verslinden en op basis daarvan nieuwe concepten te ontwikkelen. Hij noemt zichzelf ook een 'parasiet', levend van al die informatie. Zijn betoog was dan ook een oproep aan informatieleveranciers hem alle informatie ter beschikking te stellen via internet. Dat riep uiteraard onder de aanwezigen de reactie op dat men daaraan niet kon beginnen. Niet alleen omdat dat fysiek niet mogelijk zou zijn (alles digitaliseren bijvoorbeeld!), maar ook dat dat niet echt hun taak is.

Na de al genoemde presentatie van de 'cultural materials' database en zoekmachine werd de conferentie afgesloten met een levendige discussie onder leiding van Eric Ketelaar. Ketelaar identificeerde als belangrijkste tendensen de virtuele wereld, globalisering en mobiliteit, connectiviteit en toegang, individualisering. Gevraagd welke tendens volgens de zaal hun werk het meest zou beïnvloeden in de toekomst, wees zo'n 80% van de aanwezigen connectiviteit aan. De discussie ging ook in op de vraag hoever de dienstverlening van bibliotheken zou moeten gaan in het beschikbaar stellen van informatie. Hoorde daar bijvoorbeeld ook het visualiseren (en het bijbehorende interpreteren) bij? Daar waren de meningen over verdeeld. Samenvattend: de geboden voordrachten en de discussies gaven weer nieuwe inspiratie en veel stof tot nadenken over het vak van informatiespecialist.

DigiCULT rapport

The screenshot shows a web browser window displaying the DigiCULT website. The page features a search bar at the top, a navigation menu, and a main content area with a map and text. The text on the page discusses the challenges of digitizing cultural heritage and the role of digital technologies in making it accessible. The interface includes a search bar, a list of search results, and a table of data.

Onlangs is een interessant rapport verschenen in het kader van Europese DigiCULT project. Dit project

beoogt cultuurinstellingen te helpen hun weg te vinden in de digitale wereld en de laatste ontwikkelingen te vertalen naar die instellingen. Het in januari 2002 verschenen uitgebreide rapport is daarvan een uiting. Het is getiteld 'The DigiCULT Report. Technological Landscapes for tomorrow's Cultural Economy Unlocking the Value of Cultural Heritage'. Het idee erachter is te inventariseren wat er leeft bij cultuurinstellingen in relatie tot die snelle technologische ontwikkelingen en met beleidsaanbevelingen te komen zowel voor die instellingen als voor verantwoordelijke overheden.

Het is een heel uitgebreid rapport geworden (zo'n 300 pagina's) met een 'executive summary' van ook nog eens zo'n 60 pagina's.

Gezien deze omvang is het onmogelijk om hier even een samenvatting te geven. Het is echter zeer de moeite waard er kennis van te nemen, want er worden allerlei interessante thema's aangekaart, die niet alleen voor cultuurinstellingen van belang zijn. Denk bijvoorbeeld aan organisatorische gevolgen voor IT en nieuwe vormen van dienstverlening en zaken als 'naadloze toegankelijkheid'.³ Ook wordt ingegaan op technologische aspecten en toekomstige ontwikkelingen. Het rapport wordt afgesloten met een reeks aanbevelingen. Kortom nuttig leesvoer.

Digitale bewaring: nationaal programma in de VS

Tenslotte nog kort een ander recent verschenen artikel over het ontwikkelen van een nationaal onderzoeksprogramma in de VS met betrekking tot digitale bewaring. De Library of Congress (LC) in Washington heeft in december 2000 van het Congress een eerste bedrag van \$5 miljoen gekregen om een dergelijk nationaal programma op te zetten, samen met andere spelers in dit veld. Er is totaal een bedrag van \$100 miljoen gereserveerd, maar of dit ook allemaal besteed gaat worden, hangt af van wat het LC oplevert. Er is sinds 2000 veel geïnventariseerd wat er speelt, wat de ideeën zijn en waar het heen zou moeten. Het blijkt een zeer complex probleem (niet verwonderlijk) met allerlei invalshoeken en probleemgebieden. Dus zijn er ook conceptuele modellen ontwikkeld om een en ander met elkaar in verband te brengen en vervolgens weer zodanig te ontrafelen dat aparte onderzoeksgebieden kunnen worden geïdentificeerd. Een eerste verslag is verschenen in D-Lib magazine van april dit jaar (www.dlib.org/dlib/april02/friedlander/04friedlander.html).

¹ Zie de website van RLG: www.rlg.org

² Zie www.mcs.anl.gov/~foster en voor de Open Grid Services Architecture www.globus.org/ogsa.

³ Zie www.salzburgresearch.at/fbi/digicult.